

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Félévre 2 „
Negyedévre 1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajkért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek,
mint az előfizetési pénzek a „Köz művelő-
dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a
várho küldendők.

A házasulandók kihirdetéséről.

Irta: *Dr. Lukács Antal.*

— Folyt. —

B) A kihirdetés helye.

A kihirdetés helyére vonatkozólag következő szabályok állanak:

1) *a kiknek csak domiciliumok van,* s mindketten ugyanazon plébánia hívei, a hirdetést csak ez egy helyen kell eszközölni. Ha külön domiciliummal bírnak, mindkét helyen, ha egyik vagy másik fél két domiciliummal is bír, mind a kettőben kihirdetendők.¹⁾ Ha oly filialében laknak, hol minden vásár- és ünnepnap rendes mise és szt. beszéd szokott tartatni, akkor mind az anya, mind a fiókegyházban meg kell a hirdetésnek történnie,²⁾ mert csak így tétetik elég a tridenti zsinat szellemének, mely a hirdetések által a véletlenül fennforgó akadályok kifürkészését czélozza.

2) *a kiknek domiciliumok mellett quasidomiciliumok is van,* mindkét helyen kihirdetendők.³⁾ Ha több quasidomiciliummal bírnak, akkor a domicilium mellett csak egy quasidomiciliumban kell magukat kihirdetettienők, és pedig, mint Barbosa mondja „in ea, in qua diutius habitat et principaliorem habet larem vel potius in ea, in qua verosimilius est, sciri impedimenta.”⁴⁾

3) A kik csak rövid idővel az esküvő előtt változtatják lakásukat — legyen az akár domic. akár quasidomicilium — s új lakásukon még nem töltötték be a hat hetet, itt is ki kell hirdetni, nemkülönben ott is, hol utójjára legalább hat hétig laktak.⁵⁾

4) *a kik csak quasidomiciliummal bírnak,* és itt már

egy évig laktak, csak e helyen hirdetendők ki: ha pedig quasidomiciliumok még nincs egy éves, akkor még születési helyükön is kell őket hirdetni.⁶⁾ A születési helyre vonatkozólag nagyon helyesen jegyzi meg Sanchez, hogy: „ad domicilium originis non satis est, natum esse aliquem in oppido, in quo parentes domicilium non habebant, sed aderant in tempus alicujus negotii expediendi causa; tunc enim non erit originarius loci, in quo casu natus est, sed fingitur natus in civitate, in qua parentes domicilium sortiebantur.”⁷⁾

5) *A vagabundusokat,* t. i. a kiknek sem domic. sem quasidomiciliumok nincsenek, ott kell kihirdetni, a hol a házasságra akarnak lépni, s még ott is, a hol polgárjoggal bírnak, vagy ha ilyen sem lenne, a hol születtek.⁸⁾ A lelkésznek azonban püspöki engedély nélkül az ilyeneket kihirdetni nem szabad. „Parochis autem praecepit (sancta synodus) ne illorum matrimonii intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, et re ad ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.”⁹⁾ Némelykor a püspök a vagabundusok esketése előtt vizsgálatot rendel el, melyre vonatkozólag X. Kelemennek 1671. aug. 11-iki „Cum alias” kezdetű dekretuma az irányadó, a melyet XII. Leo az 1827. év decz. 25-én ismételve az összes püspökökhöz megküldött.¹⁰⁾

6) a hirdetés *helye* a tridenti zsinat határozata szerint a templom („in Ecclesia”), mely lehet valamely szerzet temploma, zárda, akár kápolna is, csak plébánia-templomul szolgáljon, hova a hívők vasárnap és ünnepeken szt. misét hallgatni elszoktak járni.

7) *Vegyes vallási akadály* esetében, a hirdetés mindkét fél lelkésze által eszközölnendő.

8) Legkisebb kétely esetén az ügy a püspök elé terjesztendő.

1.) Carrière: De matrimonio Tom. I. §. 389. p. 278.
2.) Card. de La Luzerne: Instructions sur l' administration des sacremens, Tom. III. p. 361.
3.) Instr. 61. §.
4.) L. Kutschker E — R. IV. kötet 14. lap.
5.) Instr. 62. §. S. C. C. in Senegal. a. 1734. idézve Kutschker E—R. IV. 13—14. lap.

6.) Instr. 63. §.
7.) D sp. de matr. sacr. L. III. disp. 23.
8.) Instr. 63. §.
9.) Conc. Trid. Seess. XXIV. c. 7. de ref. matr.
10.) Lasd az Instr. Austr. 246-ik jegyzetét.

C.) A hirdetés ideje.

Ha a jegyesi vizsga alkalmával meggyőződik a lelkész, hogy a felek között semmi akadály nincs *s a hitben eléggé járatosok*,¹¹⁾ megkezdheti a hirdetést. Egyszerű bemondásra felvett hirdetések könnyen még botrányra is adhatnak alkalmat, miért is legjobb, ha magok a felek jelentik azt be tanuk jelenlétében; vagy ha az egyik fél idegen, távol eső plébániában tartózkodnék, legkisebb kétely esetén is, az illető lelkész hivatalos átírata bevárandó.

1.) Az Instr. Austr. 60. §-sa szerint a hirdetéseknek *a házasság megkötése előtt* kell megtörténniök; esküvő után csak püspöki engedély alapján eszközölhető, mely esetben azonban a hirdetések befejezte előtt feleknek a házasságot consummálniok nem szabad.¹²⁾

2.) A tridenti zsinat határozata szerint „*tribus continuis diebus festivis*“, azaz oly 3 egymás után következő vasár- és ünnepnapokon kell a hirdetést eszközölni, mikor a hívek szt. misét hallgatni kötelesek. Egymásután kell e hirdetési napoknak következni, nehogy a hívek azt gondolják, hogy a szándékolt egybekelés elmarad, s az akadályt ne jelentsék be. — Igaz, hogy elég tétetik a zsinat rendeletének akkor is, ha 3 egymás után következő napon történik a kihirdetés, de legtöbb helyt el van rendelve, hogy mindegyik hirdetés, vagy legalább a második és harmadik között egy nap legyen, hogy az akadályok bejelentésére elegendő idő engedessék.¹³⁾ — Jogában áll a püspöknek megengedni, hogy a hirdetések eltörült ünnepeken is eszközöltessenek „*si frequens adhuc perseveret populi ad ecclesiam concursus*“, mert mint Scavigni mondja: „ *festa suppressa habentur tqu. de praecepto quoad ecclesiasticas functiones*“¹⁴⁾.

3.) „*Inter missarum solemnias*“, tehát a plébániai szent mise alatt¹⁵⁾ de hogy előtt-e vagy utánna, az

11.) „*Huic decreto (Trid.) praecipienti, ut antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio parcho tribus continuis diebus festivis in Ecclesia inter missarum solemnias publice denunciatur, accessit decr. S. Congregationis, habitae coram Innocentio XII. a. 1697. confirmatum a Klemente XI. ac nuper innovatum a Bened. XIV. in Epistola encyclica ad universos Episcopos Etsi. 7. Febr. 1742. §. II. statutibus, non esse deveniendum ad dictam denuntiationem, nisi antea sponsi reperti fuerint a parcho in christianae religionis rudimentis instructi.*“ Giraldi: Exp. jur. Pontif. Tom. III. P. II. sect. 14.

12.) Trid. sess. XXIV. c. I. de ref. matr. — Ez azonban most sehol sincs szokásban. Lásd: Vecchiotti: Tract. can. de Matrimonio. 80. lap. Tephany: Traité des dispenses matrimoniales. 338. lap.

13.) Lásd. Knopp: Eherecht 292 lap 14-ik jegyzet.

14.) S. C. C. in Brunen. 17. Jun. 1780; Trudert. 19. Apr. 1823; Pinarolien. 7. Apr. 1862. — Azt azonban a püspök sem engedheti meg, hogy köznapon történjék a hirdetés. A. S. C. C. határozatát lásd: Clericat: De matr Decis. XXXIV. nr. 9.

15.) André: Cours de droit can. Tom. I. p. 262. — Quodsi ecclesia simul est conventualis et parochialis, quaeritur, an proclamationes fieri debeant in missa conventuali, an parochiali. S. Congr. Conc. resolvit, id relinquendum esse arbitrio parochi, dummodo pro utraque fiat concursus populi“. Bangen l. c. pag. 46.

nincs meghatározva, miért is legtöbb helyen a szt. beszéd előtt vagy után szokták a hirdetést megtartani. A. S. C. C. 1856. okt. 25 (in causa Aven.) határozata szerint¹⁶⁾ joga van a püspöknek megengedni, hogy a hirdetés kivételes esetekben a délutáni vecsernye alatt történjék meg. Az Instr. Eystettens. szerint is: „*possunt fieri diebus festivis, dum cantantur Vesperae, si per oblivionem vel alia de causa omisae fuerint in Missa illius diei*“¹⁷⁾

4.) Közjog szerint az év minden vasár- és ünnepnapján szabad hirdetni,¹⁸⁾ de szokás és legtöbb egyházmegyei rendelet alapján a tiltott idők, valamint Karácsony, Husvét és Pünkösöd napján nem szokás hirdetni.¹⁹⁾

5.) Ha a hirdetések befejezte után az összekelés sok ideig elmarad, *ismételni kell* azokat és pedig a római rituálé szerint két hónap, az Instr. Austr. 64 §-sa szerint *hat hónap eltelle után*,²⁰⁾ vagy az alól a püspöktől felmentvényt kell kérni.²¹⁾

Folyt. köv.

Karezolatok

a magyar nemzet második évezredének küszöbén.

A „római kérdés.“

Európa diplomáciájából nem halt ki egészen az erkölcsi érzés. Nem engedi begyógyulni a sebet, melyet a pápaság megrablásával a Porta Pián át 1870. szept. 20-án a „hivatalos“ új Olaszország, élén a szavójai dinasztiaiával, a legitimitáson ejtett. Európa mai napig nem szentesítette a pápaság megrabolatását.

Sőt a pápaságon ejtett, rettentően vérző sebet, mely 400 millió kath. hívő szívéen és lelkén nyilalik át, nemcsak az egyetemes kath. világ, nemcsak Európa, nemcsak a legitimitás, nemcsak a pápaság, hanem maga a hivatalos Olaszország is érzi.

Alig kell ehez fényesebb bizonyíték, mint azon komédia, melyet a „Roma intangibile“ évfordulati ünnepe alkalmából folyó évi szept. 20-án „*kis katonai paráddban*“ az olcsó dicsőség fényénél sűtkérező „*hivatalos*“ Olaszország a világ szinpadán magát ujabban bemutatva, — játszott.

Egy-két komfortáblin szállított koszoru a Porta Piánál elesett hősök márványszobrához. Osi katona zene. Nehány katona és község-tanácsos. Olcsó kivilágítás, mely sötétségével fényeskedék. Egy tucat csöcselék, a rablott hon fölött lelkesülő hazafiság méltó képviselote.

Dicső honrablási vagy nőifoglalási jubiláris ünnepély! Európa szegyenfoltja. Fenn az ernyő s nincsen kas.

16.) Lásd Feije: De imped et disp. matrimonialibus p. 152. sq. 17.) p. 362. Lásd S. C. C. 25. Oct. 1586.

18.) Decr. Congr. Episc. et Reg. 18. Dec. 1589. S. C. C. 2. Mai 1627; cf. Ferraris l. c. v. Denunt. nr. 22—23.

19.) Sacris vero diebus Paschae, Pentecostes et Nativitatis non decet ob maximum eorum festivitatem proclamationes fieri. „Instr. Eyst.“ p. 361.

20.) „Quod si vero post ultimam denunciationem illud [matrimonium] ultra sex menses protractum fuerit, eae denuo repetendae sunt“ — mondja az 1863-iki pécsi egyházm. zsinat.

21.) Lásd. Beké: Irálytan 168—169. I.

„Róma intangibile“ azaz Humbert király nem érintve Rómát, távol ünnepel. Üldözi koronájának rémes árnyéka, melyet az elrablott Róma, mint az olasz kir. korona szenyfoltja vet rá. A trigamus Crispi Itáliában vakációzik. A zsoldos hivatali serg szünetel. *Garibaldi* veteránjai lesik a diurnomot. . . A jogtalanság diadalt ül. A hivatalos Olaszország előkelőbb férfiai röstelik az egész komédiát, szégyenkezve menekülnek előre.

A rablott zsákmány fölött ujjongó hordák pokoli ünnepe, zomoru komédiája ez!

A jogtiprás és dicsőített rablás zsvijából lángoszlopként emelkedik ki „a római kérdés“ a közel „jövő nagy problémája“, mely óriási kérdőjével félelmetes futásban kergeti szerte szét az „Olasz egység“ szétzüllő törpe hőseit s sebes léptekkel hozza közelebb a nagy kérdés megoldásának idejét.

Maga a pokol szolgálatában álló zsoldos sajtó látja, hogy megterhesült a sülyedező posványra épített szávójai trón és *bitorhatalom* világa fölött az idők járása. De teljesíti akna-munkáját, lármáz, tusakodik a megismert igazság ellen, mert ez életeleme. Ha megszűnik a gonoszság sajtója a maga szokott munkásságában, megszűnik élni. Életét ki sem irigyelheti. Tengő élet az ő élete.

Munkáján nincs áldás, de örök átok ül. Zöldágra soha sem fog vergődni.

A pokoli tervek szolgálatában álló istentelen sajtó azonban, mint a sirály madár, — hatalmas vészjelző eszköz már csak arra nézt is, hogy a szellemvilág egén tornyosuló villámterhes felhők iránt figyelmet keltsen, hogy a *vallási álmoság* kényelmes henypamlagán tespedő tábor álmos szemeit felnyissa és szunyadó erejét tette, önvédelemre ébressze. — Dongó szunyog az alvó oroszlány fölött, hogy mély álomba ne engedje merülni azt.

Ugy van. És a pokoli sajtó a szellemi és erkölcsi világrénd fölött majd ujjongva, majd dühöngve jelenik meg.

Ujjong a látszólagos pillanatnyi diadal fölött, mely törekvéscit kíséri. Vagy dühöng fáradtsága sikertelenségén, a letiporni vélt igazság diadala fölött.

Az *agyonhallgatás* művészi mesterfogásához nagyon ritkán és végtetelenségben fog. Ez nemcsak az európai, hanem a hazai katolicizmus-ellenes sajtónak is ismerve.

Hazánkban a Pulszky Ferencz befolyása alatt álló „*Nemzet*“ és hasonzorú zsrnalistái vitatják, hogy a *világ katolikus egyetemenek kisebb része követeli a szentszék függetlenségét*, sajnálják, hogy az „*ultramontanok folyvást bolygatják e kérdést*“; helyeslik, hogy az olasz kormány az új büntető kodexbe kemény és sujtó büntetéseket vezetett be az olasz kath. papság ellen, sőt rosszalja, hogy a külföld katolikusainak nagy része folyton tiltakozik Róma megrablása ellen.

Im a pokol féltékenykedő remegése az igazság színe előtt!

S mind ez mire mutat? Arra, hogy a világtengeren uszó és a zivatark által felkavart rémes hullámokkal küzködő Péter hajójának pihenni látszó kormányosa már-már emelkedik fel hajójából, feddőleg forcul remegő övéhez, mondván: mit féltek ti kicsinyhitűek, már ajkán a szó, hogy parancsoljon a rakonczatlankodó szélvészek és zivatarnak.

A hazai és külföldi istentelen sajtó romboló orkánként dühöng és pusztító nyomokat hagyva maga után, dül-fül a nyugtalankodó keblek hullámzó tengerén. És másfelől: Isten örök hatalma *csodálatos módon nyilvánul* az ő földi országa birodalmának határain. Ha a pokoli sajtó telezuggja a vad és rabló barbarizmus és jogtiprás bűzhödtt világát, bizonyára a Földében összegyűlt porosz püspöki kar hatalmas szavában és hangjában, mely áthullámszik az egész katolikus, sőt keresztény világ egyetemen s felrázza nemcsak ezt, hanem még a félbarbár és haladás stádiumában vergődő felpogány világot is, — Isten szava, Péter szunnyadni látszó hajó kormányosának hangja rezeg szét, visszhangzik a földszarkok minden határain.

(Folyt. köv.)

Megnyitó beszéd,

a csiki r. k. tanító-egyesületnek 1888. okt. 30-án tartott közgyűlésén Imets F. Jákó egyesületi elnöktől.

„Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me.“ „Jóságra, fegyelemre és tudományra oktass engemet. (nS Zs. 66. v.)

Tisztelt közgyűlés!

A mult ilyen alkalommal tartott beszédemben a tanítót, mint a gyermekek követendő élőképét igyekeztem feltüntetni Krisztus Urunk eszményképe után, a legfőbb erkölcsi jó szempontjából. E felfogás szerint a tanítót állást kiváltképpen mint *nevelőt* ohajtottam méltányolni.

Ez alkalommal a *tanítóról*, mint a népoktatás élő forrásáról, nemcsak mint félig-meddig szakképzett tanítóról, hanem egyuttal mint általános műveltségű emberről akarok szólni.

Scherr a tanítóban 12 tulajdonságot kíván meg, (lásd dr. Kellner 177. l.) melyek közül a 9 ik így szól: „Hajlandóság a folytonos önképzésre, élénk érdekeltség a természet, művészetek és tudomány iránt.“

Guisot pedig ezt mondja: „A tanító oly férfiú, kinek többet kell tudnia, mint a mennyit tanít“ (u. o.). En a pedagógoktól a tanítóban megkívánt valamennyi kötelet kifejezve találok a Zoltáros amaz ímájában: „Jóságra, fegyelemre és tudományra oktass engemet.“

A *jóság* a tanító egész erkölcsi életét felöleli s célja is a legfőbb jó, vagy is maga az Isten.

A rendtartás- és *fegyelem*ben benne van mindaz, mit az iskola a tanítás és nevelés tárgyaira, valamint ezek módszerére nézve nyujthat, — hogy az előttünk álló nevelési és tanczélokat elérhessük.

Végre a *tudományban* a tanító hivatásköre van kifejezve, mely szerint neki, mint a népoktatás első tervezőjének általános műveltségére és a tudományos képződés oly színvonalára kell törekednie, hogy iskolájában és annak falain kívül is minden igénynek képes legyen megfelelni, melyet a gyermekvilág ezer változata s a folytonosan fejlődő kor is irányába jogszerűleg támaszt.

A tanítóknak, ki e nevet méltán akarja viselni, mennél magasabb látó körre kell emelkednie, mennél szélesebb ismeret-körre terjeszkednie. Ezen önmagában abszolút magaslatot, és ezen beláthatlan tért én azonban csak viszonylagosan értem, t. i. kinek-kinek helyzete és körülményei szerint. Ezen helyzet és ezen körülmények lehetnek nagyon szerények és korlátozottak — minthogy tényleg olyanok is; mindazon által azon művelődési cél felé való törekvéssel — ha az eszményszerűnek és teljesen el nem érhetőnek látszik is, — felhagynunk éppen úgy nem

szabad, mint az erkölcsi tökéletesedés eszméjével, vagy is a legfőbb jó utáni törekedésnek.

Ezen magasatos, de minden tanítói állásra nézve elengedhetlen művelődési cél megközelítésére első feltétel a hivatás-érzet; második a tanítójelöltekre nézve a praeparandiai képzés célzatos és buzgó átvitele, a gyakorló tanítókra nézve pedig a szigorú önképzés és önművelés minden kínálkozó alkalmainak felhasználása.

Jelenleg nem szólok a hivatás-érzetről, mert az messzebb vezetne és mert nem is akarom föltételezni, hogy talán tényleg e tisztelt gyülekezetben tanító, ki hivatás nélkül lépett volna pályájára, vagy legalább azzal később ne törekedett volna megbarátkozni. — Ambár — mint dr. Hellner mondja — „semmi sem könnyebb, de nem is veszedelmesebb, mint a hivatástól elidegenedni. Csak azon gondolatra kell, ugymond, jutnunk, hogy tehetségeink a tanítói pályához képest túlfényesek és — kész a baj. Ezeknek röviden csak azt mondom a közszólam szerint: „hidd el magad s már meg vagy bukva.“ Fényes tehetségeink pedig éppen most akarók kellő táplálékot nyújtani, mikor őket a tudományos önképzés magaslatára felé utalom, hogy tehetségeikkel s talán szerzett ismereteikkel is — melyekkel is néha oly nagyra vannak — időnap előtt el ne posványosodjanak.

A praeparandiai képzésre sem terjeszkedem ki; különben is köztapasztalati dolog lévén az, hogy az iskola inkább csak a formát adja, mint az azt kitöltő ismeretet; inkább képez mint anyagot gyűjt. Noha szívesen elismerem, hogy a tanítóképezdének, mint szakiskolának, a szakképzettséget a tartalomra nézve is nagyobbára meg kell adnia. Ebből csak az következik, hogy a tanító jelölteknek a tanítóképezdei rövid éveket és drága alkalmat mestereket halgatni — ugyancsak lelkiismeretes buzgósággal fel kell használniok, hogy a tanítói pályán helyöket szép kilátással elfoglalhassák és azt ohajtott sikerrel meg is állhassák.

A mit a tulajdonképpeni iskola csak megkezdett, vagy is inkább a mire irányt jelölt, azt többé-kevésbé még a hivatali és szakpályákon is, annál inkább a tanítói pályán, a szigorú önképzésnek kell tolytatni, kiegészítenie és tökéletesítenie.

Ez uraim! a mily komoly feladat, éppen oly elodázhatatlan. Az önképzés kötelmeinek teljesítése nélkül a különben jó reményű és szép tehetségű ifju tanító könnyen irányt veszít, rendszereit önglalkozás hiányában, kivált a hosszú 4 havi szünet alatt, tévutakra juthat, a munkától el kezd szokni, a hozzá kötött remények szétoszlanak, utójára lemaradás, elidegenülés és elzülledés leszen a vége. A korosabb tanítókra nézve sincs az önképzés pályáján megállapodás, mert e téren is éppen úgy, mint az erkölcsi tökéletesedés utján teljesen igaz a közmondás: „qui non proficit, deficit,“ „a ki elő nem halad, az bizonyára elmarad.“ S ha bár az iskola gyakorlatában úgy, mint az élet gyakorló iskolájában becses tapasztalatokkal rendelkezhetnek: ha ezeket az önművelés izzó cseppjeivel mint termékenyítő harmattal föl nem üdítjük, a pálya szikkadt legelővé válik, mely magunkat is untat és más szomjas lelkeket sem táplál.

Pedig pályánk a tanítói pálya többé-kevésbé, de mindig népes és gyakorlott, melyre ugyanazon gyermekvilág táplálkozni, tanulni, játszani és üdülni; a nép fia tanácsot kérni, és okolni, látni és a jó példát követni folytonosan feljár és ellátogat. —

„Mi lesz az én népemből, ha nem lesz ki neki a kényeret megszegje?“ mondatik a könyvek könyvében. —

E kérdést intézhetem minden keresztény nevelőhöz és tanítóhoz is. — Az önképzés nemes foglalkozása az, mely őt magas feladatának állandó megoldására képesíti. E nélkül az ember csak korban, de nem halad egyszersmind bölcseségben is. S így hova tovább mindinkább kénytelen érzeni az önművelésről megfede-

kezett tanító, hogy „nemo dat, quod non habet,“ senki sem nyújthatja azt, a mivel nem bír.“

Ellenben az ismeretekkel bíró tanítóról áll az ismeretes mondás: „Mitte sapientem et nihil ei dixeris;“ az ilyennek nem sokat kell tépelődnie a módszerekkel sem melyek szerint ismereteit közölje; ha jó az alkalom, utat törnek azok és medret találnak lefolyni a szikkadt talajra, mint a vizeztartóban felfogott eső folyama.

Engedje meg azért a t. közgyűlés, hogy becses figyelmét az önképzés néhány módjára és mottoimára felhívhassam.

Az önművelés első módja a tanításhoz való előkészület. Ezen előkészület ne szorítkozzék csak a tankönyvre, hanem terjedjen ki az előadandó tétel, tananyag átgondolására, hozzá tartozó olvasmány és jegyzet értékesítésére, esetleg példázat által való szemléltetésre. Ne is vélje még a legelemibb iskola tanítója is, hogy hozzákészülés nélkül tanítása sikeres, termékenyítő és önmagára nézve is megnyugtató fog lenni.

A tárgy ugyan is mennél elemibb alakban áll előtünk, annál tartalomdusabb; s a tanítónak mindig alkalma van, azt más és más oldalról, megvilágítóbb szempontból ismertetni. Ide járul hogy a tanításnak mennél alkalmasabb módszeréről sem felesleges az előkészületnél gondolkoznunk.

Az önképzés továbbá jó könyvek olvasása által történik. Nemcsak a tan- és vezérkönyveket értem, melyek jórészt a tanítás mikéntjére vonatkoznak s melyek között a tárgyi ismeret — mint sok baba között a gyermek — könnyen elveszhet; hanem értem a jóknak, remekeknek ismert művek és szerzők olvasását, melyek kölcsönben manapság akár közelebb eső közkönyvtárakban, akár magánosoknál is mindenki által megtalálhatók. — Beszélhetnének a könyvtárnokok, hogy a rendelkezésre álló műveket is kik és hányan olvassák?

Korunk egyik körtünete, hogy a komolyabb, ismeretterjesztő és tudományos műveknek egyáltalában nincs, vagy ha van is, igen csekély az olvasó közönsége.

Folytonosan képeznünk kell magunkat nyelvkezelés szempontjából is. Tanítóink, ha minden remeket nem bírhatnak is, igyekezzenek egy-egy anthológiát vagy szemlélnyves művet megkeríteni. Ezeket semmiféle összetákoltt hírlap, mulattató élelzap, hevenyészett vagy fordított regény nem pótolhatja; mert az e fajta olvasmányok nem annyira az ész és szívre, — mipedig a lélczél — mint inkább a beteges képzeletre és idegekre hatnak. A lelket és nemesebb hangulatu kedélyt, mely az eszményi felé törekszik, üresen hagyják.

Képeznünk kell magunkat irodalmi tekintetből is. Ezzel nem mondom, hogy minden néptanító — „invita Minerva“ is — íróvá küzdje fel magát; hanem azt igenis óhajtanám, hogy legalább szórványosan szebb tehetségű tanítóink kísértének meg a közönség részére is dolgozni, a nyilvánosság előtt is fellépni. Az ily irányu működésnek akkor is dicséretes és gazdag a sikere, ha dolgozatunk nagyobb caliberű olvasottságra, tudományosságra vagy eredetiségre igényt nem tarthatna is; mert bőven jutalmaznak magát az író az utánjárás sikerei, hogy tehetségesebb és jöreményű ifju tanítók — mint előbb is említém — időnap előtt nem posványosodnának el.

De minden jóra való tanítónak képeznie kell magát az egyesületi viszony és kötelék szempontjából is.

Az egyesületi élet és működés az erők összesítésén alapszik; éppen azért minden részről összeható és kölcsönös munkálkodást föltételez. Itt nem elég a receptív, a szemlélődő állásponat. Működésünknek kihatónak is kell lennie, legalább az egyesület körén belől, annál inkább, mert otthoni teendőink is mindnyájunk munkálkodását és pedig önállóan igénylik. Milyen lesz e működés, ha az az egyesületi életben bátorodást és erősbülést nem nyer? Mivé válik maga az egyesületi élet, ha annak tevékeny-

sége üres formalításokra, egy kis administrationalis és gazdasági beszámolóra, vagy chablonszerű ugynevezett mintatanításokra zsugorodik össze?

Végre képezzük magunkat nemes mellékfoglalkozások által is. Ilyenek a gazdálkodás ágai: kertészet, gyümölcsészet, méhészet, terményrajzi megfigyelések és gyűjtemények, melyek a tanító hivatás körébe vágnak, vagy legalább avval érintkeznek. Természetes, hogy a tanítónak, ezen foglalkozásaiban okszerűség által vezéreltetvén, példaadó irányra kell törekednie.

A magát ily és hasonló irányokban lankadatlanul művelő tanítónak bármely szerény körülményei közt is emelkedik tekintélye s gyarapodik az iránta való figyelem és tisztelet; de mindenek előtt meg van jutalmazva azon siker által, melyet lelkünkbe a többre, a tökéletesebbre való törekvés tudata és érzete áraszt.

T Á R C Z A.

REMÉNYHEZ.

*Ringass, ringass
Karjaidon édes remény!
Nélküled a
Földi élet olyan szegény . . .
Fáraszt a lét,
Hervad az öröm virága.
Minden percznek
Romba dől egy szép világa.*

*Nézd, a sok köny
Megtört kebel sirjára hull;
Nézd, a sohaj
Mint két a szív terhe alul . . .
Mivé lenne
Szívünk, a mely ugy megsirat,
Ha nem sugná:
Győzedelmed napja virrad . . .!*

*Ott születéll
Bölcsönkben a napvilágra;
És fényednél
Hajt ki a sir gyászvirága . . .
Ringass, ringass
Szép remények édes álma,
Uj csalódás —
Kebelemnek oh bé fájna!*

Fülei Szántó Lajos

Hogyan lakodalmaznak a székeleyek?

(Folytatás.)

Ezután néhány napra, bevett szokás szerint egy hétre következik az eljegyzésnek tényekkel való megpecsételése: a mátkaság. Ez abban áll, hogy a „legényes ház“ rész-

ről megjelenik a „leányos háznál“ három-négy pár ember, kikre utóbbi helyen körülbelül annyian várakoznak. A szokásos elfogadás és székeleyes vendégszeretet után az első vőfény Juliskát másodizben is kikéri. Nyomban e kikérésre következik a gyűrű váltás. A menyasszony vőlegényének gyűrűt s ajándékul szép selyem „keszkenyőket“ ad; utóbbiakban a vőfényt is részesíti. A vőlegény emez ajándékokat a gyűrűn kívül egy néhány forinttal viszonzozza. — Ezek után következik a parafernum — kelengye — nászhozomány — megbecslése s összeírása.

Mutatványúl álljon itt egy ilyen parafernális irat bekezdő része, mely szószerint következőleg hangzik: „Parafernális Specificatio. Mindazon parafernálisoknak rendszerinti leírása, a melyeket magával viszen nemes kézdi-osdolai lovag N. N. eőkegyelme hajdon leánya N. ugyan kézdi-osdoli lovag eőkegyelméhez, melyeknek rendszerinti leírásai az alább irt mód szerint következnek“. Aztán leírnak hiven mindent, mit a leánynak a szülők adnak. Még talán a gombostű sem hiányzik. Jellemző, hogy az adott ló és szarvasmarhaféléknek, — hogy éveik számáról meggyőződjenek, praktikus uton szerzett tudománnyal — fogaikat rendre megnézik; a becslésnél pedig a leányos házbeliék minél magasabb értéket igyekeznek iratni, hogy a „summa summarum“ annál több legyen. A „javak nemei“ árának summálása után a végiratok, illetve befejezést következőleg szerkesztik: „Mely fenn irt Parafernális Specificatio, hogy mindenekben a fent irt mód szerint vitetett végbe, azt igaz hitünk s lelkünk ösmérete szerint bizonyítjuk a most folyó 1887-ik év februáriussa 12-ik napján.“

A „Parafernális Specificatio“ összeállítását következik nyomban egy lakoma. Megindul a vidám beszélgetés, koczognak a poharak, egymást érik az értelmes, néha humoros toasztok, a jó kedv s ahhoz való hangulat tetőpontját éri el: mi alatt megszólal már másod izben is a kakas, hogy vendégeinket egy édes rövid álmra lakaikba szólítsa.

Mátkaság után, mely kivétel nélkül szombaton este szokott történni, nyomban következik másnap a templomban való kihirdetés. A pap a neki előre átadott hirdető levélről ünnepélyes hangon körülbelül a következőket olvassa: „Házasságra lépendők hirdettetnek. Nemes kézdi-osdolai Faragó Péter és neje Szántó Mária eőkegyelmőknek 25 éves ifilegény fiok György, akarja magának házastársul venni ugyan nemes kézdi osdolai kerekes Adám és neje Tulipán Erzsébet eőkegyelmőknek 19 éves hajdon leányukat Juliannát. A kik ezek között valami atyafiúságot, sógorságot, komaságot, erőltetést, vagy egyéb akadályt tudnak az egyházi hivatalnak jelentsék be. Hirdettetnek először“. — Bizonyos csodálkozással összevegyült halk, moraj követi a kihirdetést s a jó hívek templomból hazameget egyébről sem beszélnek, mint a leendő új emberekről bírálva, dicsérve, nem ritkán ócsárolva egyik vagy másikat, néha mind a kettőt.

A kétszeri kihirdetést követő szerdán történik első izben két vőfény által a vendégek összehívása, úgy a legényes mint a leányos házhoz. A meghívás hangzik következőképpen: „Mi expedáltattunk nemes Háromszék megye nemes Kézdi — Osdola községből, Faragó Péter uram házától, minthogy az eőkegyelme szeretett fia György házasa-

sági tisztessége napját f. évi február hó 21-ére tűzték ki, mi általunk nevezett Faragó Péter Kedves nejével és szeretett fiával tiszteltetik uraim, kegyelmeteket és a menyegzői ünnepély megtartására, mint szeretett vendégeket, általunk meghívjáték. Mire a második vőfény ezeket mondja: „Szivesen lássák s el is várják uraim kegyelmeteket.“

Az esküvőt megelőző nap — mely kivétel nélkül hétfőn van — ugyan oly módon történik a vendégeknek utolsó meghívása.

Elérkezvén az esküvő napja, a menyasszony és vőlegény két tanúnak, a vőfény és násznagynak kíséretében az illető község papjához mennek. Ez a tanúk jelenlétében külön-külön kikérdezi a házasulandó feleket: ha vajon apjuk, anyjuk vagy bárki más nem erőltette-e őket a házasságra s szabad akaratjokból, szívök sugallatát követve lépnek-e a szent szövetségre?

Ez alatt a vendégeknek egész raja gyülekezik a lakodalmas házakhoz. Minynyája szépen, csinosan, illendően öltözködve jelenik meg, mert így kívánja az első tisztességtétel. Itt mindenképp előt valami „italossal“, kaláccsal „sütemeny“ félekkel szívélyesen megvendégtetnek. Nyomban ezután a legényesház vendégei felülepnek szekereikre s az azon alkalomra megfogadott czigányzene vígan harsogó rőtája s hatalmas öröm „ijjuh-juh, ijjuh-juh“ kiáltások közepette a vőlegénynyel egyetemben elhajtának a leányos házhoz, hogy a menyasszonyt kikérjék a hitre.

Ünnepies csend következik be. Az első vőfény szólal meg: „Kedves drága jó uraim, asszonyaim, constituált gazda és násznagy uram, mi expediáltattunk nemes kézdí Osdola községből Faragó Péter uramtól, ily okból: Tudva vagyon uraságotok előtt Isten ő szent felségének teremtésében tett munkái, mert teremtheti vala mindez világot és minden rajta levőket egy szempillantás alatt, de Isten ő szentfelségének úgy tetszett, hogy mindezek következendőleg legyenek és hat napokon történjenek. Első napon teremté Isten a mennyet, földet és világosságot. Második napon teremté a levegő eget. Harmadik napon elválasztotta a tengertől a szárazföldet és a földet füvekkel, fákkal felékesítette. Negyedik napon teremté a napot és holdat és csillagokat. Ötödik napon a halakat, madarakat. Hatodik napon pedig teremté az Embert, Adám atyánkat: de Isten ő szentfelsége úgy látván, hogy a világ Adám atyánk által egyedül nem szaporodhatik és a mennyei karok be nem telhetnek, mély álmot bocsáta Adám atyánkra és szívéhez közelebb levő baloldala csontját kivéve és alkotó belőle Eva anyánkat, adá társul Adám atyánknak, megáldá, megszentelé és a hetedik szentséggé tevé, mely maig is szokásban van a keresztény anyaszentegyháznál. E szerint a mi kedves atyánkfia, nemzetes Faragó György uram is, nem akarván Isten ő szentfelségének törvényét általhággni, sőt részesedni a hetedik szentségben, t. i. a házasság szentségében, sok járása és fáradtsága után itten járván, megkedvelé nemzetes Kerekes Adám uram eökegyelmének kedves hajdon leányát, Juliannát, kit is kikérte a házasság első zsengejére és el is jegyzé gyürü és ruha által. Az eljegyzés után háromszor törvényesen kihirdettvén, ezek után Faragó György uram kívánja a maga eljegyzett mátkáját e nemes megyének lelkipásztora N. N.

plébános úr elejébe a hetedik szentség felvételére előállítani, melyek után vigasztaló választát elvárjuk constituált gazda uram kegyelmednek.“

— Folyt. köv. —

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Tanító-egyesületi élet Csikban.** A csiki rom. kath. tanítóegyesület évi rendes közgyűlését 1888. október hó 30-án Csik-Somlyón a tanítóképezde zeneteremben tartotta meg, mely e becses lapokban közölt program szerint folyt le. Bátor vagyok e gyűlést annak jegyzőkönyve nyomán főbb vonásaiban a Ftdő tudós főszerkesztő ur engedelméből e lap szives olvasóival megismertetni.

A gyűlést megelőzőleg a helybeli zárda templomában ünnepélyes „Veni Sancte“ és szt. mise tartott a közgyűlésre felgyűlt tagok népes és buzgó részvétele mellett.

Ezután fél 11 óra tájt Mltsgos Imets F. Jákó gym. igazgató ur egyesületünk szeretett és buzgó elnöke az ülést egy tartalomdus és hatásos beszéddel nyitotta meg, melyben ezen jelige alatt. „Jóságra, fejelemre és jámborságra oktass engemet.“ (Zsolt 118, 66. v.) a tanító önképzésével és annak módjaival foglalkozott. Ezen megnyitói leikesült éljenzéssel fogadtatott és tett indítványra szöszszerinti szövegben jegyzőkönyvbe iktatni és a tanítóegyesület által leginkább olvasott lapoknak megküldeteni határozattal. Ezen határozat alapján bátor vagyok az elnöki megnyitói szöszszerinti szövegben a Ftdő Szerkesztő urhoz a „Közmuvelődésben“ leendő közlés végett beküldeni.

Az egyesület mult évi szellemi működését ismertető jegyzői jelentésben indítványszerű részek is voltak, melyek a tárgyalás rendén intézettek el.

Kimagasló pontot képezett Püspök Urunk ő Excellentiájának 1888. február 6-áról keit kegyes leirata, melyben mult évi közgyűlési határozataink általában örvendetes és kedves tudomásul venni méltóztatott. Nagy lelki megnyugvására szolgál ő Excellentiájának, hogy egyesületünk ügyét oly hivatott kezekben látja, mint a jelenlegi elnökei. Utasítani méltóztatik ő kegyelmessége, hogy a rom. kath. tanítók a tanácskozmányokon kivétel nélkül megjelenjenek. — Végül felhív ő Excellentiája, hogy az „Országos kath. tanítói segély alapot“ kivétel nélkül minden tanító és a ft. papság is táságilag támogassa.

A közgyűlés a magas leiratban foglalt fópásztori utasításokat és tanácsokat lelkesült éljenzések között ahoz tartó és megnyugtató tudomásul fogadta.

A választmányok a kegyes leirat értelmében az egyesületi tagság, valamint az „orsz. kath. tanítói segély alap“ ügyében a felsikí körben végbe vitt intézkedési helyeslőleg tudomásul vétettek.

A tanítók anyagi sorsának emelése tárgyában több testvéregyesület által egyesületünkhez áttett indítvány érdemében kimondotta a közgyűlés, hogy a tanítók fizetésének indítványozott minimumát elvben pártolja; de gyakorlati támogatására nézve bevárja a politikailag ugymint pénzügyileg kedvezőbb viszonyokat.

A következő javaslatokat pedig:

- hogy az ötödéves kárpótlék általánossá tessenék.
- Az özevgy segélypénze 150 frt legyen; — az időközben munka képtelenné vált tanítóknak 10 évi szolgálat után 200, 20 évi szolgálat után 250, 30 évi szolgálat után 300 frt. fizetési minimum nyugdíjkeppen biztosítsassék.
- A pályázati hirdetéseknel az előd által élvezett fizetés lejobb szállítása szigoruan megtiltassék.
- A tanítók fizetésének terményekben való kiszolgáltatása megszüntetessék, és
- A tanítók előléptetése biztosítsassék, — tanulmányozás és alkalmiszertint fölelevenítés céljából az igaz-

gató választmányhoz utasította. A tanítók fuvar és napidijára nézve kimondotta a közgyűlés, hogy ha a fuvar természetben rendesen kiszolgáltatik, a tagok avval elégedjenek meg; a napidijakra vonatkozólag pedig utasított a választmány, hogy a beszerzett adatok alapján adjon be indokolt folyamodványt a közigazgatási bizottsághoz.

Azon fölmerült kérdés alkalmából, hogy a lelkészek és segédlelkészek mely értelemben és minőségben tagjai a tanítóegyesületnek; a gyűlés a fensőbbleg megerősített alapszabályok 3. §-ának a. b. és c. pontjaira utal.

Megilletődést okozott a ft. alcik kerületi esperesi hivatalnak 1888. évi június 19. ról 283. sz. alatt kelt kísérő levele, mely mellett a tanítóegyesületnek megküldötte a ft. papságnak ez évi tavaszi koronáján felvett jegyzőkönyv hitelesített kivonatát, melyben az Alcsikon elfoglalt külön álláspont megkísérlett indokolása után kimondatik, „hogy az Alcsik-Kászon kerületi papság sem az általános, sem a fióktanítóegyesületnek nem rendes tagja s az általánosnak még pártoló tagjául sem tekinti magát. Kimondatik továbbá, hogy úgy a plebános, mint a s. lelkész — kinek körülménye engedi és akar — az „alciki“ rom. kath. tanító egy- letnek nemcsak pártoló, hanem rendes tagja is lehet; de a beépés kötelezettsége alá e kerületben annál inkább nem vonható egy is, mert az Alapszabályok szerkesztéséhez a kerületi papság nyilatkozatával nem járult s így nem is erőszakolhatja sem szabály, sem senki.“

Ezen közlemény a közgyűlésre kínos benyomást gyakorolt.

A választmány ezen bénító helyzetből kifolyólag fellevenítette azon régibb indítványt, hogy az egyesület oszlojk két önálló testületre.

Hosszu vita után szavazatra kerülén a dolog, a javaslat mellett csak kevesen állván fel, a közgyűlés nagy többsége az egyesület jelen alakjában fentartotta; kimondta egyszersmind, hogy az egyesület módosított alapszabályai nyomassanak ki és tájékozással minden tagnak küldessenek meg. Mindennek előtt pedig Püspök urunk ö kegyelmességének ezen vitalis kérdésben való legbölcsebb intézkedése az egyesület elnöke által mély hódolattal kéressék ki, hogy az egyesület hasznos tevékenységére divergens elemek bénítólag ne hassanak.

Valamint az iránt is kikérendő ő excájának kegyes intézkedése, hogy az alciki fiókkör kényszerítessék gyűléseit a ft. kerületi papsággal ugyan egyidőben és helyen tartani, nem lévén így ideje a ft. papságnak az egyesületi fiókkör gyűléseiben résztvenni.

A tisztikar megbízatása lejárván, elnök a tisztikar és választmány nevében lemond, mire a közgyűlés a tisztikarnak és választmánynak a tanusított ügybuzgóságért elismerést és köszönetet szavazott és azokat további 3 évre közfelkialtás utján újra megválasztotta.

E szerint elnök mlts. *Imets F. Jákó* főgymnasiumi igazgató.

Alelnök: *Baka József* szt.-györgyi kántortanító.

Főjegyző: *Imre János* taploczai tanító.

Aljegyző: *Antal János* somlyói k. tanító.

Pénztárnok: ifj. *Kis Antal* szeredai közs. tanító.

Könyvtárnok: *Glósz Miksa* főgymn. tanár.

A választmány tagjai: Ft. *Bodó* Alajos alesp. plebános, *Földes* József képezdei igazgató, *Ferencz* József karczfalvi, *Biró* József csicsói, *Veress* Lajos szeredai, *Balog* Pál szt. királyi, *Lacz* János szt.-léleki és *Buttyán* László palfalvi tanítók.

Ferenca József karczfalvi tanító ismertette Józsa Sándor gyóditrói tanítónak „Számítási módszertanát.“

Ezen mély tanulmányra valló és érdekes ismertetést a közgyűlés elismerőleg fogadta, hírvívom a tagok figyelmét ezen mű beszerzésére.

Ezután elnök bemutatta néhai Györfly Iván esztergomi főtanítónak Samu József ál talirt életrajzát, melyet jeles emlékezetű székely atyánkfának, hirneves pedagogus-

nak családja egy ottani könyvkereskedő által megküldött.

A küldemény köszönettel fogadtatott;

A tárgysorozat ki lévén merítve, elnök köszönetet mondott a tagoknak buzgó megjelenésükért, köszönetet mondott kivált Éites Elek kir. tanfelügyelő és Murányi Kálmán felcsik-kerületi főesperes urnak, hogy becses megjelenésökkel és az ülés folytán tanácsaikkal a közgyűlés munkálkodását támogatták, úgy köszönetet szavazott a számo-an megjelent közsegi tanítóknak is, kikhez reményli, hogy jövő gyűléseinken is leend szerencsénk.

Ezzel a gyűlést Isten nevében bezárta.

Imre János tanító, egyleti főjegyző.

— **Vidéki levél.** Az udvarhelymegyei esperes-kerületben egymást érik a szebbnél-szebb ünnepélyek. Zetelaka is egy ily szép ünnepélynek volt színhelye december 2-án. E nap, midőn mint I. Ferencz József legkegyelmesebb Urunk, és apostoli Királyunk dicső uralkodásának 40-ik évfordulóján ünnepe vala a felséges uralkodóháznak, s vele az országnak; e nap, melyen mint egy új egyházi év kezdetén ünnepe volt a román kath. egyháznak, közsé- günknek jutott ama szerencse, hogy háromszorosan ünne- peljen.

Hogy kívánt is részt venni mindenki — úgy távoli, mint helybeli, úgy kicsiny mint nagy, onnan is kitetszik, mert daczára az enap tartott eső nem épen kedvező hatásának, már az első harang ünnepi szava tömegesen von- ta a férfiak és nők csapatját az ünnepély színhelyére, a templomba.

Második harangozáskor pedig, melylyel a főoltáron mondandó csendes mise ideje elérkezett, már zsufolásig tömve volt a templom.

A szent mise folyamata alatt egy évi önkéntes Kloss Mihály a n.-szebeni cs. kir. gyalog serezed zenekarának egyik kiváló tehetségű tagja játszott.

Ezután következett a beharangozás, melynek vége- zével úgy szólva keresztül törve már a templom körítésé- nél kezdődő hívek tömegén kezdetét vette az új orgona ünnepélyes felszentelése. A felszentelési ténykedést méltó- ságos és förtisztelendő Jung-Cseke Lajos kerületünk fenkölt szellemű érdemdú apát-esperese végezte. Erre következett a felszentelt új orgona felemelő hangjai kíséretével a „jőjj el szentlélek Isten“ segítségül hívása, mialatt Zetelaka őszfűrtű, de még mindig ifju lelkű cz. főesperes-plebánó- sa lépett a szószékre, kifejtve, hogy az új szerkezetű or- gona, még reményleni se mert időben való készenléte Hörbiger Vilmos orgona-művész vasszorgalmának, s Isten különös segélyének tulajdonítandó, ki az ő dicsőségének előmozdításán fáradozókat soha se hagyja el.

Párhuzamba hozta az orgona piano és piannissimo hangjait az angyalok énekével; a forte és fortissimo hang- jait, pedig az itélet nagy napján megszólamló trombiták mindent megrázó hangjaival s betegezéskép buzditólag hi- vott fel minden jó keresztényt Isten dicsőítésére, s mint az Urjövét első vasárnapján, apostoli Királyunk e 40-ik évi évfordulati napján szállaljon meg az új orgona a „Té- ged Isten dicsérünk“-re. Ekkor az egész nép térdre oml- va énekelte — nagyságos és förtiszt. P. Simon Jukundian lovag orgonavizsgáló bizottsági elnök ur művészi orgona kezelése mellett végig a hymnust. A mondott sz. beszéd mind kivitelében, mint pedig érzélem gerjesztésében arra mutat,

hogy a7 avatott 6sz sz6nek j6l 6rta ama sz6noklattani elvet, miszerint arra, „hogy m6sokat megindithassunk, k6t-s6gk6iv6l magunknak kell el6bb meghatva lenn6nk.“

Ezek ut6n kezdet6l vette a k6l6nfele vir6gokkal, f6leg pedig a k6t lourdesi Maria szoborral diszített f66lt6rn6l, melyek j6 r6szt a h6vek, kiv6ltk6ppen a n6k aldozat-k6szs6g6b6l ez 6vben hozattak, a legszentebb 6ldozatnak bemutat6sa teljes assistenti6val.

Ennek v6gezt6vel 50 terit6k6 d6s asztal v6rta a templomb6l a lelk6sz lakba visszat6r6ket. Az eb6d ked6lyvesen folyt le, az 6kes poh6rk6sz6nt6sek csaknem szakadatlan sora alatt. Fels6ges apostoli Kir6lyunkon kiv6l, P6sp6k urunk 6 excellenti6ja; m6lt 6s ft. Ap6t esperes ur nsgs. 6s ft. ki6rdem6lt tartom6nyt6n6k ur, Udvarhelyme-gye der6k f6szolgabir6ja, az udvarhelyi z6rda F6n6k ur, a helybeli cz. F6esperes pl6b6nos ur, az el6j6r6s6g stb. stb. egym6sutan k6sz6ntettek fel. Eb6d v6g6vel ama 6szinte 6hajj6l t6voz6nk, hogy adjon Isten egyh6z6nak felvir6go-z6s6ra sok ily buzg6 vez6rf6r6t, s m6g t6bb alattv6l6t!

Egyik tanit6.

Irodalom.

Megjelent: „**Magyar Szemle**“ katolikus t6rsadalmi 6s sz6piro-da'mi foly6irat. I. 6vf. 1-s6 sz6m. Szerkeszti Rudny6nszky Gyula Budapes-ten. El6fizet6si 6ra eg6sz 6vre 6 frt, f6l6vre 3 frt, negyed6vre 1 frt 50 kr. — E diszes ki6llit6su lap egy 6s f6l nagy iven hetenk6nt egyszer jelenik meg. Rovatai f6l6tte 6l6nek 6s v6ltozatosak, nyelvezete magas irodul-mi színvonalon 6ll. — A magyar katolikusok m6veltebb oszt6lya r6g n6l-k6l6z egy oly lapot, mely a szorosan vett politik6t mell6zve, nagyobb ter-jedelemben foglalkozik a t6rsadalmi k6rd6sekkel s a sz6t6z6ll6d6ni kezd6 sz6pirodalommal. „6s ma, mid6n a naturalizmus, a materializmus a k6z6let-ben 6s az irodalomban egyre nagyobb, rombol6sai egyre fet6n6bbek: sz6z-szorosan sz6ks6ges a vall6soss6g 6pol6sa. Mert a vall6soss6g az eszm6nyi-s6g kultusz6t terjeszti, s az emberis6gnek f6ldi v6ndorl6saiban legbiztosabb ir6nyit6je az eszm6nyis6g. Az idealizmusban pedig a katolikus vall6s 6des tesv6re a k6lt6szetnek.“ — Rudny6nszky Gyul6t ily magasabb szempontok inditottak arra, hogy k6lt6i lelkesed6se eg6sz meleg6vel igyekkez6k f6l6l-vasztani azon vastag j6gburkot, mely sok katolikus h6v6nek akad6lyozza 6de szivver6s6t. Val6ban ideje volt m6r kibontani a z6szl6t, melyen Ma-gyarors6g v6dasszonyanak k6pe diszlik! Sorakozunk min6l sz6mosabban e z6szl6 k6r6l s azt6n... Isten neveben el6re!!

— „**Magyar Sion**“ Egyh6zirodalmi foly6irat. II. 6vf. novemberi f6zet. Szerkesztik 6s kiadj6k a papnevel6di tan6rok Esztergomban. — El6fizet6si 6ra eg6sz 6 frt.

— „**Havi K6zl6ny**“ az elm6leti 6s gyakorlati lelkip6sztors6g k6r6b6l. XI. 6vf. nov. f6zet. Szerkesztik: Tokody 6d6n 6s Patzner Istv6n (Uj-P6cs, Toront6lme-gye.)

„**A kath hittedjeszt6s lapja**l.“ K6pes havi k6zl6ny. VII. 6vf. 10-ik f6zet. Szerkeszti 6s kiadja Nogely Istv6n, k6pez6di igazgat6-tan6r Nagyv6radon. — 6ra eg6sz 6vre 3 frt.

— „**J6zus szents. Sziv6nek H6rn6ke** 1888. XII-ik f6zet. Szerkeszti 6s kiadja T6th Mike Kalocs6n. 6ra 1 frt 50 kr.

— „**Sz6z M6ria vir6gos kertje** 1888. Havi foly6irat. 1888. 12-ik f6zet. Szerkeszti 6s kiadja T6th Mike Kalocs6n. Eg6sz 6vi 6ra 1 frt.

— „**Irodalmi Szemle**“ XIII. 6vf. 12-ik sz6m. Szerkeszti 6s ki-adja Luga L6szl6 Egerben. — 6ra 1 frt.

— „**6rmenia**.“ Magyar-6rmeny havi szemle. II. 6vf. 12-ik sz6m, szerkeszti 6s kiadja Szongott Krist6f Szamosujv6rt. — 6ra eg6sz 6vre 4 frt.

Kiadja: Az erd6lyi r6m. kath. irodalmi t6rsulat. Felel6s szerkeszt6: Dr. TODOR J6ZSEF.
Szerkeszt6t6rsak: Dr. CSERNI B6LA, PAL ANTAL, PAL ISTVAN, STRAUBERT 6D6N.

Nyomatott Papp 6s Ferdin6ndn6l a p6sp. lye. nyomd6ban Gyulafeh6rv6rt.

— „**6rangyal**“ A gyermekek Iar6tja. III. 6vf. 23-ik sz6m. Szerkeszt 6s kiadja Weninger Ern6 Gy6rben. — 6ra eg6sz 6vre 80 kr.

— Bek6ldelet: „**Kolozsv6r r6szletes leir6sa. Kolozs-megye 6s az erd6lyi r6szek r6vid f6ldrajza**.“ Elemi iskol6k haszn6lat6ra szerkesztette Csiky B6la. Kiadta Stein J6nos Kolozsv6rt. 6ra 20 kr. A munka ki6llit6sa 6s ir6lya ellen semmi kifog6sunk. Szerz6 m6dszer-t6s helyesnek tal6ljuk; nem lehet sz6n6k6l hagynunk az adatok hi6nyos volt6t. Sokan azt hiszik, hogy a f6ldrajz ir6s „k6nyvny6 mesters6g.“ Neh6z biz az, k6l6-n6sen akkor, mid6n az „ir6“ a m6sok 6ltal kinagyolt munk6t k6nytelen f6ldolgozni! No de ne nyuljunk darz6sf6szekbe, hanem t6rj6nk a „dologra“. A t6bbi k6zt hajland6k vagyunk elhinni „az enyedi di6kok 6ltal f6ldbe sz6rt f6zfa-botoknak kiz6d6l6s6t“ ann6l is inkább, mivel azt k6szor6s reg6nyir6nk (J6kai) m6r r6g 6s sz6pen meg6nekelte; azt is szivesen megbo-cs6jtjuk szerz6nek, hogy a gyulafeh6rv6ri csillagda tetej6re tornyot 6pített; nem tesz6nk alapos kifog6st az ellen sem, hogy sz6kesegyh6zunkat k6nyvny6 szerrel a v6r k6z6p6re helyezte 6t, de az ellen, hogy templomunkat — a rom6n st6ly egyh6zak eme sz6p p6ld6ny6t — Hunyady J6nos 6pítette volna, hat6rozottan tiltakoznunk kell 6p ugy, mint hajdan6ban „Maros-Port6“ tiltakozott a „nagy fa- 6s s6r6kt6r“ elvitele ellen. — Bocsi6son meg nek6nk Csiky ur, hogy zavarosnak tal6ltuk azt a forr6st, melyb6l az egykor fejedelmi v6rosra (Gyulafeh6rv6r) 6s szomsz6dunkra (Maros-Portus) vonatkoz6 h6t 6s f6l soros „adatok“-at merítette. No de az6rt aj6lljuk e kis f6zetk6t az 6rdekl6d6k figyelm6be, hiszen „egy ember nem csin6l v6-s6rt“ 6s „egy fa, nem erd6.“

— Az esztergomi n6vend6k paps6g egyh6zirodalmi iskol6ja el6-fizet6st nyit ily czim6 m6re: „**Kar6cs6nyl k6pes k6nyv j6 gyer-mekek sz6m6ra**.“ A munka 14 kem6ny lapb6l fog 6llani, mindegyik6n egy sz6nyv6mat6 k6p lesz az azoknak megfelel6 versekkel. 6ra bek6tve 1 frt.

A NAPI ESEM6NYEK K6R6B6L.

— **Nyilv6nos K6sz6net.** Udvarhely Szentkir6ly egyh6zk6zs6ge e foly6 6vben a r6gi rozzant iskola helyett egy uj, a kor 6s t6rv6ny ig6nyei6nek minden tekintetben megfelel6 s a k6zs6g diszt6t is nagyban emel6 kem6ny anyagb6l 6p6lt s b6rmelyik kis v6rosba is beill6 iskol6t nyert, — azonban hogy e l6tes6lt, kiz6r6lag csak is L6nhart Ferencz erd6lyi p6sp6k ur 6 Nagym6lt6s6ga kifogy-hatatlan atyai b6kez6s6ge 6s 6ldozatk6szs6g6nek k6sz6n-het6, ki saját p6nztr6b6l ezer (1000) frttal kegyeskedett ezen uj iskola felemel6s6hez j6rulni; mi6rt fogadj6 a nyil-v6nos6g ter6n is a nevezett egyh6zk6zs6g legm6l6bb h6l6j6t, melyet azon kiemel6ssel nyilv6nit, hogy a min-denhat6 m6g sz6mos 6veken 6t teljes eg6szs6gben 6s bol-dogs6gban 6ltetve, ezen atyai szeretet sug6lta 6ldozat6t ezerszeresen jutalmazza meg. Kelt Udvarhely Szentkir6-lyon, 1888-ik 6v November hava 20-6n. Az egyh6zk6zs6g nev6ben Balogh Ferencz lelk6sz.

— **Nyilv6nos k6sz6net.** Al6lirott egyh6zk6zs6g 6pített6ni sz6nd6kolt orgon6ja jav6ra a maga k6r6ben gy6jt6st eszk6z6lt s e gy6jt6st nagym6lt6s6gu s f6t. L6nhart Ferencz p6sp6k ur, kegyelmes f6p6sztorunk egysz6z fo-forinttal nagylelk6en megkoron6zta. 6 nagym6lt6s6ga ez ujab-b kegyadom6ny66rt a nyilv6nos6g ter6n is h6l6s k6-sz6netet mond 1888. dec. 2. a sepsi szentgy6gyi r6m. kath. egyh6zk6zs6g k6pviselet6ben: Fej6r Man6, pleb6nos, K6nnle J6zsef. kir. tan. f6gondnok.